

FACTORII EDUCATIVI IMPLICAȚI ÎN INTEGRAREA SOCIALĂ A ELEVILOR

Laura BOTEZATU¹

botezatu_laura@yahoo.com

ABSTRACT: The call for enhancing social integration grows out of a generalized feeling that fundamental institutions of society, like the family and the community, are functioning badly; that children and young people are too often abandoned or brutalized; that criminal activities and corruption are on the increase. It also reflects concern over the weakening of public institutions, and a perceived decline of civility and tolerance in day-to-day social relations. In this context, enhancing social integration can be understood as promoting harmonious interaction and solidarity at all levels of society. When this dimension of the concept is given priority, it becomes the opposite of a process of disintegration.

KEYWORDS: integraton, family, school, community.

Complexitatea vieții moderne a făcut să crească din ce în ce mai mult exigențele societății față de om. Omul este creatorul și consumatorul tuturor valorilor sociale și de aceea de pregătirea lui depinde progresul societății. Pe fundalul transformărilor prin care trece omenirea, importanța educației ia dimensiuni uriașe în întreaga lume. Multe dintre răspunsurile așteptate la problemele lumii de azi se găsesc în educație și în modul în care înțelegem influențele ei asupra dezvoltării personalității umane. Educația nu este numai pregătire școlară, ci este înțeleasă tot mai mult ca un flux continuu de influențe modelatoare și transformatoare exercitate pe tot parcursul vieții individului. După cum îi creștem pe tineri și adolescenți și îi vom învăța să se adapteze schimbărilor permanente din lumea noastră de azi și de mâine, așa vom asigura și continuitatea culturii și civilizației umane.

Factorii educativi sunt familia, școala, diferite organizații și instituții cultural-educative, care au același scop și anume pregătirea copilului pentru integrarea optimă în societate și formarea lui cât mai adecvată necesităților actuale ale societății.

¹ Prof. ing., Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika” Comănești, județul Bacău

Dacă ar fi să răspundem la întrebările:

– unde începe și unde se sfârșește influența fiecăruia din factorii amintiți?

– care este ponderea lor?

Este greu de stabilit deoarece părinții, copiii și comunitățile se influențează reciproc. Mediul în care trăiesc părinții poate sprijini sau devia viețile lor, poate determina multe dintre valorile lor, poate să se comporte ca o sursă de forță și siguranță, sau ca o restricție a dezvoltării. La rândul lor părinții pot influența comunitatea deopotrivă ca indivizi sau ca membrii ai unui grup. Ei pot contribui la dezvoltarea valorilor comunității și la fixarea priorităților sociale.

Fiecare din aceste instituții sociale au un rol important în creșterea și dezvoltarea ființei umane. Astăzi putem spune că este nevoie de un parteneriat educațional între acestea, în favoarea unei educații eficiente pentru individ și pentru societate.

Școala, multă vreme, s-a considerat că joacă un rol central și că forme diferite de acțiuni organizate ar putea înlocui familia, care de multe ori nu are aspirațiile sau resursele culturale pentru ceea ce propune societatea. Dar putem afirma că școala este importantă fiind o componentă a educației. Ea are nevoie de familie, de comunitate, de întreaga societate pentru a sprijini și îndruma copilul.

Totuși rolul primordial revine familiei, care este leagănul social al copilului și sprijinul său pe toată perioada vieții. Oricât de eficiente ar fi metodele și procedeele folosite în școală, oricât de puternică ar fi acțiunea formativă a acesteia, fără concursul nemijlocit și permanent al familiei, educația copilului ar rămâne lacunară.

Realitatea însăși dar și studiile specialiștilor confirmă tot mai mult importanța nucleului școală – familie în dezvoltarea individuală și integrarea socială a copilului.

Copilul își desăvârșește primele experiențe de viață în familie. Afirmatia că familia constituie prima școală a omenirii este un adevăr pe care nu-l putem contesta. Dintre caracteristicile principale ale familiei, importante pentru dezvoltarea socio-individuală a copilului, putem aminti:

– este primul grup social în care copilul exersează comportamente sociale și se descoperă pe sine. Influența familiei se exercită asupra copilului într-o perioadă în care individualitatea lui oferă un maxim de plasticitate.

– oferă climatul de siguranță afectivă necesar dezvoltării comportamentelor personalității, atât la vârste mici – când este determinant, cât și mai târziu – când constituie factor de echilibru și compensare în rezolvarea problemelor sociale;

– este primul mediu de creștere și dezvoltare pe plan intelectual, motivațional, afectiv, estetic și moral;

– reprezintă modelul prim al comportamentelor sociale viitoare;

– este legătura biologică de bază a individului;

– face legătura între trecut și viitor.

Elementul cel mai important de care depinde calitatea și eficiența educației în familie este stilul educativ al acesteia, care este modelul orientativ al acțiunilor educative în familie, amprenta subiectivă care caracterizează mediul respectiv. Fiecare familie are propriul ei stil educativ. Părinții sunt primii educatori ai copilului și prin comportamentele lor inadecvate pot afecta dezvoltarea personalității copiilor lor. Dintre aceste comportamente inadecvate amintim:

– lipsa unor reguli clare în relațiile dintre părinți și copii;

– cerințe vagi și confuze față de copii;

– supravegherea inadecvată, când părinții nu cunosc programul și activitățile copiilor lor;

– disciplina rigidă;

– ignorarea comportamentelor adecvate și pedepsirea celor inadecvate;

– lipsa unei comunicări și a împărtășirii experiențelor;

– conflictele dintre părinți;

– așteptări prea mari sau prea mici de la copilul lor;

– incapacitatea unor părinți de a fi empatici față de nevoile copilului lor;

– încrederea puternică în favoarea pedepsei (în cazul părinților care abuzează fizic copii);

– rolul inversat – unii părinți caută în copii împlinirea propriilor nevoi emoționale;

Relațiile pozitive sau negative din cadrul familiei influențează dezvoltarea copilului. Ca să fii un părinte bun sau de încredere, ar trebui să ai o serie de deprinderi sau calități care țin de dezvoltarea personală și care să asigure o funcționalitate adecvată în societate;

– să asigure o autoritate optimă, fără a fi supraprotectivi, cu autoritate totală sau permisivi;

- să ofere copiilor dragoste și acceptare;
- să fie sensibili la nevoile lor;
- să manifeste încredere în munca și abilitățile copiilor lor;
- să formuleze așteptări realiste;
- să găsească timp pentru a le împărtăși copiilor experiențele lor, să mănânce împreună, să se joace, să-și petreacă cu copiii timpul liber;
- să promoveze un mediu sigur, stabil, cu reguli clare de respectat;
- să glumească cu copiii, să îndrume activitățile lor și să încurajeze exprimarea lor liberă;
- să comunice liber cu copiii, cu sinceritate, să-i asculte și să facă împreună aprecieri;
- să ia decizii și să accepte responsabilități;
- să poată stăpâni stresul și să rezolve conflictele;
- să vadă lucrurile și din punctul de vedere al copilului;
- să nu permită pedepsele dure și să încurajeze întărirea pozitivă a comportamentelor bune.

Toate aceste calități menționate în studii oferă imaginea unui părinte ideal, care trebuie să ne pună pe gânduri și să ne determine să oferim servicii de sprijinire, consiliere și educație pentru părinți.

Practicile educative ale familiei și cele ale școlii se completează reciproc, școala se deschide progresiv către familiile care se implică în dezvoltarea copilului. Parteneriatul educațional este forma de comunicare, cooperare și colaborare în sprijinul copilului la nivelul educațional. Școala este singura instituție care își propune planificat și organizat să sprijine dezvoltarea individului prin procesele de instrucție și educație, concentrate în procesul de învățământ. De aceea școala simte tot mai mult nevoia să realizeze un parteneriat activ cu familia și comunitatea în care crește copilul.

Colaborarea dintre școală și familie presupune o comunicare efectivă și eficientă, o unitate de acțiune când este vorba de interesul copilului, construirea unor relații pozitive între școală și familie și unificarea sistemului de valori și cerințe relative la copil. Numai un parteneriat real între școală și familie poate determina o construcție solidă a personalității morale a copilului. În realizarea parteneriatului cu părinții este esențial ca:

- părinții să fie priviți ca participanți activi, care pot aduce o contribuție reală și valoroasă la educarea copiilor lor;
- părinții să fie parte la adoptarea deciziilor privitoare la copiii lor;

– să se recunoască și să aprecieze informațiile date de părinți referitoare la copiii lor;

– să se valorifice aceste informații și să se utilizeze în completarea informațiilor profesionale;

– responsabilitatea să fie împărțită între părinți și profesori.

Dintre formele parteneriatului școală – familie:

– adunările cu părinții;

– vizite la domiciliul părinților;

– corespondența cu părinții;

– întâlniri individuale;

– școala părinților;

– consilierea psihio-pedagogică;

– antrenarea părinților în activități de informare cu privire la politicile educaționale ale școlii, obiectivele urmărite, orarul școlii, alegerea opționalului, lucrările elevilor;

– antrenarea părinților în diferite activități ca: serbări, aniversări ale copiilor, excursii, realizarea unor expoziții cu lucrările copiilor, activități de divertisment, concursuri, seri distractive, activități sportive, etc.

În organizarea și desfășurarea activităților de parteneriat școală-familie trebuie stabilite obiective clare și precise care să răspundă diferitelor probleme ivite în procesul instructiv-educativ. Activitățile care se pot desfășura în acest tip de parteneriat sunt activitățile extracurriculare, care reprezintă cadrul cel mai adecvat manifestării libere a copiilor, și, în consecință, cel mai eficient mijloc de exersare și cultivare a relațiilor de colaborare și cooperare, de prietenie, de încredere, favorizând o bună comunicare.

Antrenându-i pe părinți în organizarea și desfășurarea unor activități extrașcolare, aceștia au ocazia să urmărească activitatea multiplă a copiilor lor, să descopere calități valoroase sau defecte, aptitudini și abilități pe care nici nu le bănuiseră la copiii lor. Prin participarea la aceste activități părinții își vor înțelege și cunoaște mai bine copilul și sunt conștienți de trebuințele și interesele acestuia.

În ultimul timp se recunoaște tot mai mult influența altor instituții din comunitate asupra informării copilului. Grupurile spontane, asociațiile formale și informale, societatea civilă în sine, mass-media cu diversitatea de influențe prin reviste, ziare, radio, cărți, televiziune, Internet au o contribuție deosebită la formarea personalității copilului.

Complexitatea problemelor contemporane cere deschiderea și flexibilizarea strategiilor didactice către parteneriatul educațional. Implicarea, ca agenți ai educației, a diferitelor instituții și persoane din comunitate dezvoltă în prezent o imagine dinamică și complexă a influențelor educaționale.

Fiecare instituție din comunitatea apropiată copilului poate influența formarea și instruirea lui prin modalități directe și indirecte. Dintre modalitățile directe putem aminti: sprijin, colaborare și cooperare.

Dintre instituțiile din comunitate care pot fi antrenate într-un parteneriat educativ cu școala și familia putem enumera:

- biserica – valorile moral-religioase sunt un reper important în educația morală și comunitară a copilului;

- poliția – educația preventivă și cultivarea comportamentelor prosoziale;

- asociații nonguvernamentale – ca formă de participare la viața societății și de promovare a voluntariatului și activități în favoarea rezolvării problemelor sociale;

- agenții economici – care pot sprijini material școala și anumiți elevi (burse și ajutoare);

- instituțiile sanitare – care constituie un partener necesar în creșterea și dezvoltarea tuturor membrilor comunității;

- mass-media – ca sprijin al programelor educative, promovare a ideilor noi, inovațiilor și reformei, dar și a unor percepții, imagini și idei în sensul valorilor educației.

Relațiile sociale necesare educației sunt relații pe care le promovează toate documentele internaționale ale politicilor educative în lume, relații tipice societăților democratice pluraliste și deschise. Acestea implică:

- parteneriat,

- cooperare,

- colaborare,

- comunicare efectivă și eficientă,

- acceptare și rezolvare creativă a conflictelor,

- multiculturalism,

- atitudini nediscriminative și flexibile.

Construirea unui parteneriat educativ în comunitatea în care crește, se dezvoltă și este educat copilul constituie o cerință a educației de azi. Socializarea copiilor, integrarea lor socială, reprezintă un proces complex, dinamic, care nu cunoaște pauze.

Școala are un rol deosebit în inițierea unor activități în parteneriat cu comunitatea, activități care să contribuie la o bună integrare socială a copiilor. Pornind de la aceste considerente ne-am propus realizarea unor obiective ca:

- socializarea elevilor cu cerințe educative speciale și a elevilor din liceu prin participarea la activități comune;
- dezvoltarea și formarea abilităților de comunicare, de cunoaștere și relaționare;
- dezvoltarea autonomiei personale și sociale a elevilor;
- recuperarea în plan social, comportamental și afectiv a elevilor cu CES;
- promovarea acceptării elevilor cu CES în comunitate;
- schimbarea mentalității comunității privind copiii cu CES.

La educarea copilului contribuie, ca instituții bine determinate ale societății, familia, școala și comunitatea. Fiecare influențează dezvoltarea personalității copilului, de aceea este foarte important ca între aceste instituții să existe o strânsă colaborare, cooperare și comunicare pe tărâmul comun al educației în folosul și spre binele copilului.

Bibliografie:

- [1] Drăgan, I., Petroman, P., Mărgineanu, D., Educația noastră cea de toate zilele, Ed. Eurobit, Timișoara, 1992;
- [2] Neamțu, V., Gherguț, A., *Psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași, 2000;
- [3] Vrasmas, E. A., *Consilierea și educația părinților*, Ed. Aramis, București, 2002.